

Jan Gromnicki

Archeologia w rewaloryzacji Starego Miasta w Lublinie - symposium w Lublinie

Ochrona Zabytków 34/1-2 (132-133), 112-113

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W dniach 10—11 października 1980 r. w Szczecinie odbyła się konferencja środowiskowa na temat ochrony zabytkowych murów. Organizatorem konferencji były Pracownie Badań i Konserwacji Murów przy PP PKZ.

W przedsiębiorstwie Pracownie Konserwacji Zabytków w ciągu ostatnich lat zaczął się kształtować nowy profil działalności konserwatorskiej, a mianowicie specjalizacja będąca odpowiednikiem Pracowni Konserwacji Dzieł Sztuki w stosunku do zabytków nieruchomych. W kilku oddziałach PKZ, w Warszawie, Lublinie i Szczecinie, inicjowane są prace zmierzające do ratowania struktury zabytkowych murów: kamiennych i ceglanych, które — jak wiemy z dotychczasowej praktyki, z uwagi na zły stan techniczny ulegały daleko idącej wymianie lub nie naprawiane znacznie obniżały walory użytkowe wnętrz. W szczególności dotyczy to piwnicznych partii budynków, w wielu wypadkach w restaurowanych wnętrzach przeznaczonych na cele użyteczności publicznej. Wiąże się z tym również ochrona wystroju trwałego wnętrza, jak polichromie, boazerie, sztukaterie czy sztalatura.

W ten sposób widziany problem ochrony zabytkowych murów wymaga udziału przy badaniach i opracowywaniu dokumentacji technicznej przedstawicieli kilku branż zawodowych. Wyrazem tego było uczestnictwo w konferencji pracowników spoza PKZ, jak z Akademii Sztuk Pięknych czy Akademii Rolniczej.

Profil działalności pracowni przedstawił w referacie programowym kierownik pracowni Oddziału PKZ w Szczecinie inż. W. Teszner. Referenci reprezentujący takie dziedziny, jak konserwatorstwo, mikrobiologia, chemia, elektryczność, budownictwo, geologia naświetlili sposoby oraz metody badawcze i wdrożeniowe w zakresie konserwacji zabytkowych murów.

Dr H. Daca i W. Prieditis na przykładzie kościoła Św. Józefa w zespole poklasztornym w Krzeszowie i podziemi kolegiaty w Wiślicy podkreślili wagę badań mikrobiologicznych dla wykrycia skutecznych środków zapobiegających niszczeniom powodowanym przez mikroflorę, jak również stosowanie wentylacji i odpowiedniej temperatury, likwidującej środowisko dla rozwoju bakterii i grzybów. Z tą tematyką wiązały się zabiegi kolegów z Torunia, którzy pod kierunkiem prof. W. Domasłowskiego ratowali osypujące się malowidła ściennie na podłożu ceglany w kościele Św. Jana w Gnieźnie (referent H. Drażkowski). Referat zespołu prof. S. Borowca z Akademii Rolniczej w Szczecinie przedstawiła dr B. Marska, analizując wpływ zanieczyszczeń chemicznych Kombinatu w Policach na rozwój porostów, gladiol i bakterii nitryfikacyjnych, niszczących powierzchnię kamienia i cegły.

Dr H. Daca i W. Prieditis podsumowali doświadczenia kilkuletnich badań nad przyczynami korozji niszczącej cegły w murach zabytkowych. Jest to tematyka nie-

zwykle ważna, wymagająca dalszych badań nad procesem technologicznym cegły i nad sposobami zapobiegania korozji.

W drugim dniu obrad referowano problemy techniczne związane z poprawą trwałości murów i jakości użytkowej zabytków architektury. Uwagę skupiono na dwóch tematach: tynkach węglennie hydrofobowych (W. Prieditis, J. Wegner ze Szczecina, E. Derkowska z Torunia) oraz elektroosmotycznym osuszaniu murów (H. Ślusarski z Warszawy, dr J. Łukjanik z Politechniki Wrocławskiej), wspomaganym w określonych wypadkach środkami silikonowymi. Inż. Okieniec z Lublina — na podstawie czteroletnich doświadczeń pracy zespołu geotechnicznego — udowodnił celowość powoływania tego rodzaju służb, dających doskonałe efekty w ratowaniu zabytków architektury i ułatwiających prace organizacyjne przy trudnych stanach geofizycznych.

Dyskusja nad referatami wykazała zainteresowanie tą dziedziną konserwacji zabytków, wzbudziła też zastrzeżenia do zawężania badań (doc. S. Stawicki i mgr J. Prosnakowa).

Na zakończenie dr L. Krzyżanowski podkreślił znaczenie kompleksowych badań w dziedzinie ratowania struktury zabytkowej architektury i wyraził wdzięczność instytutom naukowym wyższych uczelni, które włączyły się do współpracy z PKZ.

Zbigniew Radacki

ARCHEOLOGIA W REWALORYZACJI STAREGO MIASTA W LUBLINIE — SYMPOZJUM W LUBLINIE

W dniach 10—11 października 1980 r. zorganizowane zostało w Lublinie przez tutejszy Oddział PP PKZ sympozjum na temat udziału i metod archeologii w badaniach lubelskiego Starego Miasta oraz współpracy zainteresowanych dyscyplin w tym ważnym dziele. Sympozjum stało się okazją do zaprezentowania dorobku lubelskiego ośrodka konserwatorskiego, a szczególnie Oddziału PKZ, oraz podania go pod dyskusję zebranych w liczbie około 80 osób, archeologów oraz przedstawicieli innych specjalności, historyków i architektów-urbanistów. Przy tej okazji odbyło się też w Lublinie, w dniu 10 października, w godzinach popołudniowych, posiedzenie Rady Naukowej ds. Archeologii przy ministrze Kultury i Sztuki, pod przewodnictwem prof. dra hab. Witolda Hensla, poświęcone problemom ochrony zabytków archeologicznych i środowiska archeologicznego Lubelszczyzny.

W programie sympozjum znalazły się następujące referaty:

Jan Gurba, *Osiągnięcia badań konserwatorskich w archeologicznym poznaniu Lubelszczyzny*;

Henryk Gawarecki, *Fazy rozwoju prze-*

strzennego Lublina w obrębie murów obronnych;

Jadwiga Jamiołkowska, *Zakres i znaczenie prac badawczych dla programu rewitalizacji Starego Miasta*;

Andrzej Hunicz *Wybrane zagadnienia badawcze w świetle prac wykopaliskowych na Starym Mieście*;

Jadwiga Teodorowicz-Czerepińska, *Problematyka badań interdyscyplinarnych w bloku VIII (Rynek, ul. Grodzka, W. Pola, Złota)*; Maria Supryna, *Archeologia w badaniach bloku VIII*.

Na posiedzeniu Rady ds. Archeologii doc. dr Jan Gurba — kierownik Katedry Archeologii UMCS w Lublinie, zreferował problemy ochrony zabytków archeologicznych na terenie Lublina i województwa lubelskiego, chełmskiego, zamojskiego oraz białsko-podlaskiego, a także omówił stan, dorobek i perspektywy rozwoju archeologicznego środowiska lubelskiego. O dorobku Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej PP PKZ i problematyce oraz potrzebach badań Lublina poinformował członków Rady mgr Andrzej Hunicz — kierownik PAK PKZ w Lublinie, z kolei stan archeologii w PKZ przedstawił mgr Jan Gromnicki — główny specjalista ds.

badan archeologicznych w Zarządzie PKZ. W czasie dyskusji, w ramach sympozjum i posiedzenia Rady, podjęto kwestie związane z rolą archeologii w badaniach miast, podnosząc niezbędność tego rodzaju wysiłku oraz ich pełnej koordynacji w badaniach urbanistyczno-historycznych, a także w pracach projektowych przy odpowiednim uprzedzeniu działań wykonawczo-budowlanych. W nawiązaniu do wielu przykładów (np. Zamościa i Krakowa), gdzie prace archeologiczne prowadzone są na placu budowy, model lubelski dopuszcza właściwe wyprzedzenie w czasie, zapewniając tym samym — na co zwracali uwagę referenci — wykorzystanie wyników prac archeologicznych w pracach rewitalizacyjnych. Raz jeszcze podkreślono niezbędność wykorzystania wszelkich obserwacji archeologicznych z obszarów staromiejskich w wyniku systematycznego gromadzenia danych z wykopów badawczych, budowlanych, wierceń i stałych ich obserwacji. Przedmiotem dyskusji były też różnice doświadczeń poszczególnych środowisk oraz potrzeba konfrontacji ich wyników, np. studiów urbanistyczno-historycznych, z uwzględnieniem wyników badań archeologicznych w ramach prezentacji regionalnych. Podniesiono również kwestie

związane z metodyką badań archeologicznych przy architekturze i niezbędność roztoczenia opieki nad kwalifikacjami badaczy. Badania te muszą odpowiadać współczesnemu poziomowi i wymogom, jak też w każdym wypadku prowadzone winny być interdyscyplinarnie. Właściwemu poziomowi badań sprzyja także ich konfrontacja na płaszczyźnie międzynarodowej, czego przykładem pozytywnym są polskie badania zagraniczne oraz współpraca instytucji konserwatorskich. Zebrani przyto-

czyli też kilka pozytywnych przykładów interdyscyplinarnej współpracy i osiągnięć metodycznych archeologii, np. w Zamościu i Lublinie. Wyrazili też obawy o perspektywy archeologii lubelskiej wobec zawieszenia działalności Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej PKZ w Zamościu i zmniejszeniu liczby studentów archeologii w UMCS. Dr hab. Jerzy Szydłowski zgłosił propozycję opracowania materiałów do raportu o stanie archeologii polskiej, z uwzględnieniem ochrony zabytków

archeologicznych. Podkreślono też potrzebę wprowadzenia do programu studiów uniwersyteckich w zakresie archeologii problemów późnego średniowiecza i czasów nowożytnych oraz metodyki badań architektury. Uczestnicy sympozjum i członkowie Rady mieli ponadto okazję zapoznania się z wynikami prac wykopaliskowych prowadzonych na terenie Starego Miasta.

Jan Gromnicki

MIĘDZYNARODOWY PLENER KOWALSTWA TRADYCYJNEGO W PSZCZYNIE

W dniach od 11 do 25 czerwca 1980 r. odbywał się w Pszczynie I Międzynarodowy Plener Kowalstwa Tradycyjnego. Został zorganizowany w ramach działalności Grupy Roboczej Krajów Socjalistycznych ds. Konserwacji Zabytków Historii, Kultury i Muzealiów.

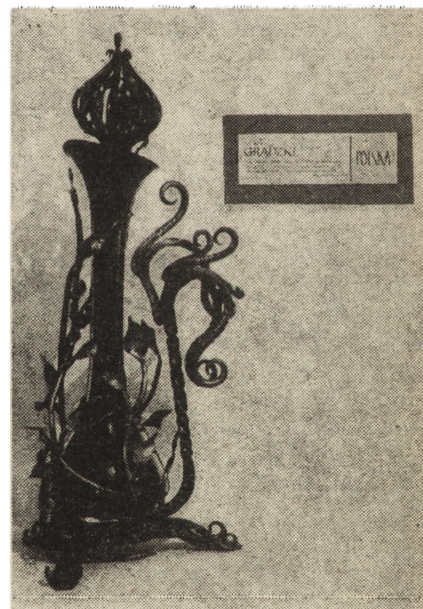
Podjmując pierwsze działania w zakresie szkolenia zawodowego kadr konserwatorskich, strona polska zorganizowała Plener Kowalstwa Tradycyjnego przy wydatnej pomocy władz regionalnych i Towarzystwa Miłośników Ziemi Pszczyńskiej. Komisarzem pleneru był mgr Bolesław Szulc, zaś służony metaloplastyk i pedagog. W imprezie wzięli udział przedstawiciele z Bułgarii, Czechosłowacji, NRD, a także ar-

tyści polscy. Wszyscy oni mają na swoim koncie liczne prace, które zdobyły sobie uznanie nie tylko w kraju, lecz również za granicą. Ilia Iwanow Kowaczew z Bułgarii zdobył srebrny i złoty medal na konkursach w mieście Trojan, otrzymał także w 1979 r. nagrodę „Złoty Pas” za wykonanie zegara wieżowego.

Władze miasta zapewniły artystom odpowiednie warunki pracy; w specjalnie przygotowanych kuźniach, na oczach publiczności wykonywali oni swe prace. Możliwość śledzenia kolejnych faz procesu twórczego stanowiła dla licznie przychodzących na teren skansenu architektury drewnianej w Pszczynie turystów i mieszkańców Pszczyny dużą atrakcję. Impreza wzbudzi-

1. Kuźnie plenerowe

2. Praca Jerzego Grądzkiego wykonana w czasie pleneru

ła także zainteresowanie prasy, radia i TV. Po zakończeniu pleneru odbyła się wystawa połączona z wręczeniem nagród, dyplomów uczestnictwa i upominków. W Galerii „U Eliasza i Pistulki” zgromadziło się wielu widzów, którzy mogli podziwiać piękne okucia, świeczniki, kraty, podkowy. Wykonane przedmioty zostały przekazane przez twórców i organizatorów pleneru na rzecz Towarzystwa Miłośników Ziemi Pszczyńskiej, stanowiąc zarazem zaczątek kolekcji, która powstawać będzie w latach przyszłych.

Ze względu na powodzenie imprezy, a także jej popularyzatorski i szkoleniowy charakter plener kowalstwa będzie kontynuowany.

Magdalena Gumkowska